

Katedra psychologie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy
OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce:

Vývojová souvislost pregramotnostních dovedností a krátkodobé slovní paměti

Autorka práce:

Michaela Králová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.

Aktuální výzkumy zabývající se osvojováním a variabilitou gramotnostních dovedností (čtení, psaní), vycházejí z psycholingvistického pohledu na tuto problematiku. Prozkoumávají jazykové a kognitivní dovednosti, které mají vliv na kvalitu čtení a psaní. Současný poradenský systém se stále více formuje do tzv. preventivně intervenčního modelu, v němž se snažíme předcházet možným obtížím ve čtení/psaní v období před formální výukou na základní škole. Výzkumníci se tedy zabývají tzv. pregramotnostním obdobím a určováním rizikových faktorů ve vývoji. Předkládaná práce zcela přesně zapadá do této linie výzkumu, neboť se zabývá vztahem krátkodobé paměti k vývoji předčtenářských dovedností.

Formálně je práce tradičně dělena na část teoretickou a empirickou. Přičemž cca 30 stránek patří teoretickému ukotvení výzkumu a zbytek patří prezentaci realizovaného výzkumu (cca 22 stran).

Teoretickou částí autorka prokazuje, že se v tématu orientuje a používá relevantní a aktuální zdroje. Čtenáře nejprve uvádí do problematiky čtení. Po představení klíčových pregramotnostních předpokladů (fonemické povědomí, znalost písmen, rychlé automatické jmenování) se věnuje sledované kognitivní dovednosti – krátkodobé fonologické paměti. Zaujal mě popis dvoukomponentního modelu krátkodobé paměti a především způsob jeho vědeckého zkoumání. Kolegyně Králová každou podkapitolu teoretické části zakončuje shrnutím, což oceňuji, neboť je to velmi přívětivé pro čtenáře.

Zároveň tím autorka dokazuje schopnost odlišení podstatných informací od méně důležitých.

Design výzkumu je pečlivě prezentován od samotného návrhu k prezentaci výsledků. Studentka byla schopná pod vedením své školitelky realizovat výzkum samostatně. Oceňuji, že se zamýšlela nad etikou výzkumu (např. u informovaných souhlasů). Komunikovala se zapojenými mateřskými školami, naučila se administrovat jednotlivé testy, individuálně otestovala žáky a získaná data připravila pro statistickou analýzu, jejíž výstupy analyzovala.

Studentka na základě stanoveného cíle správně formulovala výzkumnou otázku: „*Jaká je vývojová souvislost mezi klíčovými pregramotnostními dovednostmi (fonematickým povědomím, znalostí písmen, rychlým automatickým jmenováním) a krátkodobou slovní pamětí (měřenou dvěma druhy testů) u dětí v posledním ročníku mateřské školy?*“ (str. 40). K jejímu zodpovězení realizovala výzkumnou studii, které se účastnilo 19 žáků pražských mateřských škol. S ohledem na použití kvantitativní metodologie je to nízký počet respondentů, proto by mě zajímalo, proč studentka neoslovila více mateřských škol.

Ke složení testové baterie nemám výhrad. Studentka zařadila kombinaci testů mapující prediktory gramotnosti s nástroji, které měří fonologickou paměť. Pro prezentaci výsledků využívá deskriptivní statistiku a korelační analýzu.

Z výsledků mě zaujala statisticky významná korelace mezi testem Opakování a Rozpoznávání písmen. V tomto kontextu nerozumím tvrzení v diskuzi: „*S fonologickou pamětí (měřenou testem opakování pseudoslov) nejvíce souvisí dovednost rozpoznávat písmena. Tato souvislost je nezávislá na fonematickém povědomí, které s dovedností rozpoznávat písmena vývojově souvisí (Smolík, Seidlová Málková, 2014). Tento výsledek je překvapivým zjištěním, které poukazuje na možný vliv výkonu fonologické paměti na učení se písmen*“ (str. 60). Budu ráda, když kolegyně tuto interpretaci blíže vysvětlí v průběhu obhajoby.

Po jazykové stránce nemám k práci kolegyně Králové větších výhrad – výjimečně se objevují překlepy a drobné stylistické nepřesnosti (např. str. 48, str. 32). Studentka kvalitou svého textu dokazuje, že to pravděpodobně nebude její poslední akademická práce. Z toho

důvodu bych jí doporučila, aby si blíže nastudovala problematiku psaní procent (50% vs. 50 %). Drobné nedostatky se objevují v citacích – použití &. Také jsem si všimla drobné nepřesnosti v číslování tabulek.

Závěrečné pozitivní hodnocení patří množství a výběru odborné literatury, které kolegyně Králová prostudovala k představení základních pojmů a výzkumného šetření. Vzhledem k tématu čerpala především z cizojazyčné literatury.

Podněty k diskuzi:

Kolegyně Králová věnuje jednu kapitolu intervenčním programům pro rozvoj krátkodobé paměti. V textu píše především o významu fonologické paměti. Mohla by se zaměřit na podobu úkolů, které rozvíjí fonologickou paměť? Jsou již v nějakém intervenčním programu pro žáky MŠ?

Předložená bakalářská práce splňuje veškeré nároky na tuto závěrečnou práci, proto ji doporučuji k přijetí.

V Praze, 25. 5. 2020

Mgr. et Mgr. Olga Kučerová, Ph.D.